

Вчити активно вживати слова ввічливості: «Доброго ранку!», «Доброго дня!», «Доброго вечора!», «До побачення», «Вибач(те)», «Будь ласка», «Прошу», «Дякую» [1].

Завдання вихователя – максимально оптимізувати процес збагачення словника. Застосовуючи різні методики розвитку мовлення і збагачення словника, можна домогтися позитивних результатів. Словник дитини є основою розвитку мовлення дітей.

Література

1. Богуш А. М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей удошкільних закладах : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фак-тів дошк. освіти / А. Богуш, Н.Гавриш, Т. Котик. - К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. - 304 с.
2. Выготский Л.С. Вопросы детской психологии / Л.С. Выготский. – СПб.: Союз, 2004.
3. Тихеева Е.И. Развитие речи детей (раннего и дошкольного возраста). — М.: Просвещение, 1981 — с. — 144.http://pedlib.ru/Books/2/0320/index.shtml?from_page=1
4. Ушакова О.С, Струнина Е.М. Методика развития речи детей дошкольного возраста: Учеб.--метод. пособие для воспитателей дошк. образоват. учреждений. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. — 288 с. — С. — 172.http://pedlib.ru/Books/5/0220/5_0220-172.shtml#book_page_top
5. Федкевич Л.В. Развитие словника молодших дошкільників у різних видах діяльності /Л.В. Федкевич // Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с. – С. – 210.
6. Федкевич Л.В. Развитие словника молодших дошкільників у різних видах діяльності /Л.В. Федкевич // Навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: актуальні питання теорії і методики / за заг. ред. О.О.Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2016. – У 2-х ч. – Ч. I. – 216 с. – С. – 210-211.

Горлачов О.С.

кандидат психологічних наук, доцент,
докторант кафедри сурдопедагогіки та
сурдопсихології імені М.Д.Ярмаченка
факультету спеціальної та інклюзивної освіти
Національного педагогічного університету
імені М.П.Драгоманова

РОЗВИТОК ЛЕКСИКИ МІМІКО-ЖЕСТОВОГО МОВЛЕННЯ

На сьогодні миміко-жестове мовлення однозначно визначається як засіб міжособистісного спілкування осіб з порушеннями слуху в процесі навчально-виховної роботи в спеціальному закладі освіти та в усьому процесі їхньої життєдіяльності. Тому, виступаючи засобом спілкування, миміко-жестове мовлення весь час розвивається, збагачується та удосконалюється як лексично,

так і граматично, і семантично, залежно від умов функціонування в оточуючому соціумі осіб з порушеннями слуху.

Наукове вивчення та практичне дослідження міміко-жестового мовлення з різних напрямків наукового пізнання здійснювали такі вчені, як В. З. Базоєв, А. Г. Басова, Л. П. Березенська, Р. М. Боскіс, А. Л. Воскресенський, Л. С. Виготський, Й. Ф. Гейльман, О. Г. Геранкіна, Ю. А. Герасименко, О. П. Гозова, О. С. Горлачов, Т. О. Григор'єва, Г. О. Гурцов, Т. П. Давиденко, А. В. Дашьян, Л. С. Дімскіс, Г. Л. Зайцева, А. Г. Зикеев, С. О. Зиков, І. П. Колесник, Р. Г. Краєвський, С. В. Кульбіда, М. М. Лаговський, К. В. Луцько, Т. Ф. Марчук, Н. Г. Морозова, Е. В. Прозорова, Е. Г. Речицька, Т. В. Розанова, Б. Б. Симонов, М. Ф. Тітова, В. І. Флері, Л. І. Фомічова, Р. Н. Фрадкіна, М. Д. Ярмаченко, I. Ahlgren, U. Bellugi, F. Grosjean, E. Klima, H. Lane, S. Liddell, W. Stokoe, T. Supalla, L. Wallin та інші. Саме базуючись на досягненнях сурдопедагогіки та сурдопсихології здійснені значні надбання в межах дослідження та вивчення міміко-жестового мовлення як компетентнісної складової сурдопедагогічної майстерності, засобу навчання та міжособистісного спілкування, забезпечення інформацією тощо [1, 2, 3, 4].

В оточуючому суспільстві з постійним розвитком науки і техніки з'являються нові слова, терміни, поняття, тобто весь час збільшується словниковий запас словесної мови. В міміко-жестовому мовленні ситуація збільшення лексичного складу не така оптимістична, так за появи нового слова чи поняття в середовищі осіб з порушеннями слуху, вслід за загальним соціумом, не обов'язково виникне нове жестове позначення. Жести виникають і існують в міміко-жестовому мовленні лише відповідно до тих слів, термінів, понять, якими користуються в безпосередньому спілкуванні особи з порушеннями слуху. Наприклад, найновіше й найпоширеніше поняття на сьогоднішній день, що є у світі, це – «коронавірусна інфекція». Так як і глухі і слабочуючі люди є безпосередніми учасниками суспільного життя, в міміко-жестовому мовленні, як системі їхньої безпосередньої міжособистісної комунікації, з'явилося жестове позначення даного слова: даний термін «коронавірус» передається через причинно-наслідкове опорне опосередкування абстрактних понять жестом «корона» (або жестова імітація пальцями правої руки «корони» надітої на зап'ясток лівої руки) + жестом «зв'язок».

Лексичний склад міміко-жестового мовлення збагачується за рахунок кількісного поповнення та якісного вдосконалення. Зокрема, через утворення цілковито нових жестів. Наприклад, так відбулось з утворенням нових жестів, що позначають поняття «інтернет», «фейсбук», «месенджер» тощо. Або за рахунок утворення нових жестових позначень слів на базі вже існуючих жестів. Наприклад, такі жестові позначення слів як «смартфон», «гаджет» походять від жесту-імітації гортання сторінок. Хоча також має місце утворення нових жестових позначень слів із комплексу поєднання існуючого жесту і новоутвореного. Наприклад, утворення жестового позначення, що відповідає словосполученню поняття «коронавірусна інфекція». Також на лексичний склад міміко-жестового мовлення здійснюють вплив жести, що виходять із

повсякденного вжитку («піонер», «колгосп», «радгосп») або змінюють свою форму («телефон») тощо.

В процесі розвитку будь-якої системи спілкування, зокрема такої невербальної системи спілкування осіб з порушеннями слуху, як міміко-жестове мовлення, постійно відбуваються різноманітні процеси розвитку і удосконалення, зокрема, збільшується лексичний склад через утворення нової лексики, утворення нових понять, запозичення, видозмінення та створення нових жестів тощо.

Отже, в процесі розвитку суспільства відбувається постійний розвиток міміко-жестового мовлення в соціумі, тобто утворення нової лексики міміко-жестового мовлення пов'язане з появою в соціальному середовищі та в процесі комунікації осіб з порушеннями слуху нових слів, понять, термінів. Саме даний процес позитивно впливає на розвиток міміко-жестового мовлення як засобу міжособистісної комунікації осіб з порушеннями слуху.

Література

1. Горлачов О. С. Теорія міміко-жестового мовлення та сурдоперекладу в структурі формування точності семантичних значень / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Випуск 37 : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2019. С. 34-39.
2. Горлачов О. С. Сурдопереклад в житті осіб з порушеннями слуху // Актуальні питання сурдопедагогіки : зб. наукових праць / за ред. Л.І.Фомічової. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 17-28.
3. Зайцева Г. Л. Жест и слово. Научные и методические статьи / И. А. Егорова, А. А. Комарова, Н. А. Чаушьян. Москва : ВТИИ, 2006. 632 с.
4. Ярмаченко Микола Дмитрович та розвиток української сурдопедагогіки : монографія / за ред. Л. І. Фомічової. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 172 с.: ілюстр.

Губар С.Ю.

НПУ імені М.П. Драгоманова,
старший викладач

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСВОЄННЯ ГРАМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ УЧНЯМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Процес формування граматичних понять посідає одне з важливих місць в колі актуальних проблем навчання української мови. Актуальність даного питання підкреслюється в дослідженнях Д.М. Богоявленського, Н.О. Менчинської, С.Ф. Жуйкова, Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка, Г.М. Орлової та інших.

Досліджуючи особливості засвоєння граматики, Д.Ф. Ніколенко та Л.М. Проколієнко 4 зазначали, що формування понять відбувається в процесі спілкування з іншими людьми. Починається формування принагідним шляхом, його результатом є «житейські поняття» і в процесі цілеспрямованого навчання, його наслідком є «наукові» поняття.